

Luonnos 17.9.2019 lausunnolle

**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta**

**ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Esityksessä ehdotetaan muutettavan vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain pykälää, jossa säädetään mahdollisuudesta pidentää vesienhoitosuunnitelmassa ympäristötavoitteiden saavuttamisen määräaikoja. Pykälän muutos koskee luonnonolosuhteiden vuoksi tehtävää määräajan pidentämistä, jonka ehdotetaan olevan vesipuitedirektiivin kanssa yhtenäinen ja mahdollistavan luonnonolosuhteista johtuvan aikataulupidennyksen käytön vuoden 2027 jälkeen. Esityksessä ehdotetaan myös uutta pykälää, jossa säädettäisiin vesien- ja merenhoidon tehtäviä hoitavan viranomaisen ympäristöseurannan suorittamiseen liittyvistä oikeuksista ja niistä muista tahoista, joilla olisi pykälässä ehdotetut oikeudet. Lisäksi lakiin ehdotetaan valtioneuvostolle osoitettavaa uutta asetuksenantovaltuutta antaa tarkempia säännöksiä yhteistyöstä vesienhoitosuunnitelman valmistelussa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian hyväksymisen jälkeen, kuitenkin viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2020.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT .....	3
1    Nykytila ja ehdotetut muutokset .....	3
1.1    Ympäristötavoitteiden saavuttamisen määräajan pidentäminen luonnonolosuhteiden vuoksi.....	3
1.2    Ympäristöseurannan suorittaminen.....	3
1.3    Uusi asetuksenantovaltuus .....	6
2    Eesityksen vaikutukset.....	7
3    Asian valmistelu.....	7
4    Voimaantulo.....	7
5    Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys .....	7
LAKIEHDOTUS .....	9
Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta .....	9
LIITE .....	10
RINNAKKAISTEKSTI.....	10
Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta .....	10

## PERUSTELUT

### 1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

#### 1.1 Ympäristötavoitteiden saavuttamisen määräajan pidentäminen luonnonolosuhteiden vuoksi

Euroopan parlamentin ja neuvoston yhteisön vesipolitiikan puitteista antaman direktiivin (2000/60/EY, jäljempänä *vesipuitedirektiivi*) 4 artiklassa säädetään vesimuodostumakohtaisista ympäristötavoitteista ja niiden saavuttamisen määräajasta. Vesipuitedirektiivin 4 artiklan 4 kohdassa säädetään ympäristötavoitteiden saavuttamisen määräaikojen pidentämisestä tavoitteiden saavuttamiseksi, vaiheittain kuitenkin niin, että vesimuodostuman tila ei huonone edelleen. Ympäristötavoitteiden saavuttamisen määräaikojen pidentämistä voidaan perustella teknisillä, taloudellisilla tai luonnonolosuhteisiin liittyvillä perusteilla. Vesipuitedirektiivin 4 artiklan 4 kohdan alakohta c) sisältää määräaikojen pidentämistä koskevaa sääntelyä koskevan säännöksen, jonka mukaan määräaikojen pidennyksiä voidaan käyttää kolme vesienhoitokautta vuoteen 2027, paitsi jos luonnonolot ovat sellaiset, että tavoitteita ei voida saavuttaa tänä aikana.

Vesipuitedirektiivin 4 artiklan 4 kohta on pantu kansallisesti täytäntöön vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004, jäljempänä *vesienhoitolaki*) 25 §:llä. Vesienhoitolain 25 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään muun ohella lain 21 §:ssä tarkoitettujen määräaikojen pidentämisestä ja pidentämisen edellytyksistä. Vesienhoitolain 25 §:n 3 momentin mukaan määräaikaa voidaan pidentää yhteensä enintään kahdella vesienhoitokaudella. Tällä esityksellä yhtenäistettäisiin voimassa oleva sääntely vastaamaan paremmin direktiivin mahdollistamaa joustoa vesimuodostumien luonnonolosuhteista johtuen. Vesienhoidon järjestämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (1040/2006) 23 §:n ja asetuksen liitteen 5 kohdan 5 perusteella vesienhoitosuunnitelmassa on esitettävä muun ohella perusteet poikkeamien käytölle.

Luonnonolosuhteita ovat muun muassa tilanteet, joissa ravinteiden tai haitallisten aineiden pitoisuuksien aleneminen maaperässä tai vesiekosysteemissä vie enemmän aikaa. Tällaisia syitä voivat olla esimerkiksi järven sisäinen ravinnekuormitus tai valuma-alueen maaperään sitoutu- neet ravinteet tai haitalliset aineet. Myös lajien asettuminen uudelleen alueelle kunnostuksen tai pilaavan toiminnan loppumisen jälkeen voi viedä enemmän aikaa. Luonnonolosuhteita ovat lisäksi veden lämpötilan muutos ja pohjien hapettomuuden hidas paraneminen. Pohjavesissä pilaavien aineiden hajoamisen ja aineiden poistumisen hitaus ja pohjaveden tilan palautuminen ennalleen vie pitkän ajan.

#### 1.2 Ympäristöseurannan suorittaminen

##### *Yleistä*

Vesienhoitolakiin ehdotetaan lisättävän ympäristöseurannan suorittamista koskeva uusi 28 a §. Säännös vastaisi pääpiirteissään muun muassa kulkemisen ja tutkimusten ja mittausten osalta sisällöltään ympäristönsuojelulain 172 §:ää ja vesilain 14 luvun 3 §:ää, joissa säädetään kyseisten lakien mukaisten viranomaisten tiedonsaannista mainittujen lakien mukaisissa viranomais-tehtävissä. Lisäksi vesilain 18 luvun 7 §:n perusteella lupaviranomainen voi antaa hakemuksesta tutkimusluvan. Lupa voi kattaa oikeuden toisen alueella tehtäviin maaperä-, vesimäärä- tai muihin tutkimuksiin, jotka ovat tarpeen vesilaissa tarkoitetun hankkeen vaikutusten tai toteuttamis-mahdollisuuksien taikka pohjavesivarojen selvittämiseksi. Vesilain 18 luvun 7 §:n mukaan tutkimus on tehtävä niin, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa alueen omistajalle ja alueen käytölle. Lupa annetaan määräajaksi ja siihen on otettava tarpeelliset määräykset haittojen välttämiseksi. Pykälä sisältää säännökset myös tutkimuslupahakemuksen kohteena olevan

alueen omistajan tai haltijan kuulemisesta ja tutkimuksesta aiheutuvan edunmenetyksen korvaamisesta. Myös useat muut säädökset sisältävät vastaavia viranomaisille osoitettuja oikeuksia, kuten esimerkiksi terveydensuojelulainsäädäntö ja vieraslajeista aiheutuvien riskien hallintaan sovellettava lainsäädäntö.

Uudessa 28 a §:ssä säädettäisiin myös siitä, että vesienhoitolainsäädännön mukainen viranomaisen voi muun kuin viranomaisen kanssa tehdä sopimuksen pykälässä tarkoitettujen ympäristöseurannan tehtävien ulkoistamisesta. Tällöin sopimustaholla olisi myös pykälässä ehdotetut oikeudet. Kyseessä olisivat viranomaistehtäviä palvelevat teknis-hallinnolliset tukitehtävät, jotka voidaan perustuslain 124 § huomioon ottaen ulkoistaa. Näissä tehtävissä on kyse sellaisista työsuorituksista ympäristötiedon keräämiseksi, joita viranomaiset tarvitsevat vesienhoitolain mukaisissa tehtävissään.

### *Nykytila ja käytäntö*

Vesienhoitolain 1 §:ssä säädetään vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä ja siihen liittyvästä selvitystyöstä, yhteistoiminnasta ja osallistumisesta vesienhoitoalueella ja merenhoitoalueella sekä kansainvälisestä yhteistyöstä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisessä. Vesienhoitosuunnitelman ja toimenpideohjelman laatiminen ovat tämän suunnittelujärjestelmän olennaisia tehtäviä, joiden valmistelussa vesiä koskevalla ympäristötiedolla on keskeinen merkitys.

Vesienhoitolain 5 §:ään perustuen jokaisella vesienhoitoalueella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtäviin kuuluu omalla toimialueellaan muun muassa laatia selvitys vesien ominaispiirteistä, selvitykset ihmisen aiheuttamista vaikutuksista vesiin sekä vedenkäytön taloudelliset selvitykset. Tiedot tallennetaan ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.

Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtäviin kuuluu kerätä tiedot valtioneuvoston asetuksella säädettävistä alueista, jotka ovat Euroopan yhteisön lainsäädännön mukaan suojeltavia, kuten myös tarpeelliset tiedot talousveden ottoon tarkoitetuista alueista. Se valmisteleekin myös vesien tilan luokittelun ja järjestää vesien seurannan sekä laatii vesien seurantaohjelman.

Pohjavesien osalta (vesienhoitolain 2a luku, muutos 1263/2014) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tallettaa ympäristönsuojelun tietojärjestelmään tiedot pohjavesialueiden rajoista, luokituksista ja luokituksen perusteista sekä muista pohjavesialueiden ominaisuuksista (10 d §). Tätä työtä varten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset tekevät tutkimuksia ja selvityksiä maastossa myös yksityisillä kiinteistöillä. Näitä tutkimuksia hankitaan myös ostopalveluna markkinoilta.

Vesienhoidossa ja merenhoidossa viranomaistehtäviä kuuluu lisäksi muun muassa Suomen ympäristökeskukselle, Luonnonvarakeskukselle ja Metsähallitukselle. Esimerkiksi merenhoidon järjestämisestä annetun asetuksen 3 §:ään perustuen ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön sekä liikenne- ja viestintäministeriön alaiset tai ohjaamat viranomaiset, laitokset ja yksiköt vastaavat omalla toimialallaan merenhoitosuunnitelmaa varten tarvittavan tiedon tuottamisesta, kokoamisesta ja toimittamisesta sekä merenhoitosuunnitelman toimeenpanosta. Mainitun asetuksen 3 §:ssä säädetään, että näitä viranomaisia, laitoksia ja yksiköitä ovat Metsähallitus, Luonnonvarakeskus, Suomen riistakeskus, Ruokavirasto, Ilmatieteen laitos, Väylävirasto ja Liikenne- ja viestintävirasto.

Merenhoidon järjestämisestä annetussa asetuksessa säädetään myös, että Geologian tutkimuskeskus, puolustusvoimat sekä muut vesien- ja merenhoidon järjestämiseen osallistuvat viranomaiset ja laitokset vastaavat omalla toimialallaan merenhoitosuunnitelmaa varten tarvittavan tiedon tuottamisesta, kokoamisesta ja toimittamisesta.

Vesienhoitolain mukaan vesienhoitoalueella pinta- ja pohjavesien seuranta on järjestettävä niin, että niiden tilasta saadaan yhtenäinen ja monipuolinen kokonaiskuva. Käytännössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset hankkivat vesien- ja merenhoidon seurantatietopalvelut kilpailutuksen perusteella markkinoilla toimivilta yrityksiltä. Vesien ja meren tilan seuranta tekee myös Suomen ympäristökeskus esimerkiksi haitallisten aineiden osalta. Palvelusopimukset ovat yleensä määräaikaista. Suomen ympäristökeskuksen tehtävät merenhoidon suunnittelussa ja seurannassa perustuvat vesienhoitolain 26 l §:ään ja merenhoidon järjestämisestä annettuun valtioneuvoston asetukseen (980/2011). Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset tekevät palveluntuottajien kanssa ostopalvelusopimuksia. Sopimuksissa tullaan jatkossa ottamaan huomioon toimijan asema viranomaisesta tehtävässään avustavana tahona.

Vesienhoitolakia täydentävät valtioneuvoston asetukset sisältävät sääntelyä muun ohella vesimuodostumakohtaisesta vesien tila-arviosta, seurannasta, tiedon tuottamisesta, kokoamisesta ja toimittamisesta.

Nykyisen käytännön mukaan vesienhoidon ja merenhoidon tehtäviin liittyviä tutkimuksia ja selvityksiä tehdään suostumuksiin perustuen sekä maa- että vesialueilla. Käytännön arvioidaan toimineen hyvin. Laissa on kuitenkin perusteltua syytä säätää viranomaisen oikeuksista ja niiden sisällöstä ympäristöseurannassa. Lisäksi on tehtävien käytännön toteuttamisen turvaamiseksi perusteltua säätää siitä, että pykälää sovellettaisiin myös palveluntuottajiin, joiden kanssa viranomaisilla on pykälässä tarkoitettujen tietojen hankkimiseen ostopalvelusopimukset.

#### *Ehdotetun 28 a §:n perustelut*

Ehdotetussa 28 a §:ssä säädettäisiin vesienhoidon ja merenhoidon tehtäviä hoitavan viranomaisen ja tämän määräämän virkamiehen ympäristöseurannan tehtävien suorittamiseen liittyvistä oikeuksista. Näitä viranomaisia ovat muun muassa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Suomen ympäristökeskus, Metsähallitus ja Luonnonvarakeskus sekä useat muut viranomaiset.

Pykälän 1 ja 2 momenteissa yksilöitäisiin viranomaisen ympäristöseurannan suorittamista koskevat valtuudet. Pykälän 1 momentin 1-3 kohdissa määriteltäisiin ne toimet, joihin viranomaisella ja tämän määräämällä virkamiehellä sekä virkamiestä avustavalla henkilöllä on oikeus tehdä varten.

Pykälän 1 momentin perusteella viranomaisella ja tämän määräämällä virkamiehellä olisi oikeus ympäristöseurannan suorittamista varten tehdä tarkastuksia ja tutkimuksia, suorittaa mittauksia ja ottaa näytteitä ja tallentaa ääntä ja kuvaa. Tällainen oikeus on myös virkamiestä tehtävässään avustavalla henkilöllä. Mittaukset ja näytteidenotto voisivat olla esimerkiksi vesienhoidon ja merenhoidon toimenpideohjelmien toimenpiteiden seuranta, päästöjen seuranta sekä aineiden ominaisuuksien selvittämistä. Myös pohjavesialueen määrittäminen ja luokitus työ edellyttävät tutkimuksia ja selvityksiä. Viranomaisella olisi oikeus näytteiden ottamisen, mittauksien ja havainnoinnin lisäksi myös tallenteiden, kuten esimerkiksi mittauslaiteilla ja muilla välineillä kerättävien tietojen, ääninäytteiden, valokuvien ja videoiden keräämiseen paikan päällä. Tehtävissä voi tarvita tallenteita myöhempää tarkastelua varten.

Tietojen keruussa huomioidaan voimassa olevan muun lainsäädännön asettamat rajoitteet salassa pidettävien tietojen keruuseen, tallennukseen ja julkistamiseen liittyen. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi meren syvyyteen ja pohjan laatuun liittyvät tiedot, joihin sovelletaan aluevalvontalakia (755/2000). Uhanalaisiin lajeihin sovellettavan luonnonsuojelulain (1096/1996) ja luonnonsuojeluasetuksen (160/1997) säännöksiin sisältyy myös rajoituksia.

Pykälän 2 momentin mukainen oikeus kulkea toisen alueella antaisi viranomaiselle oikeuden liikkua ilman maanomistajan lupaa sellaisellakin alueella, joka ei kuulu jokamiehenoikeuden kulkemista koskevan oikeuden piiriin. Liikkuminen esimerkiksi piha-alueella tai erityiseen käyttöön otetulla alueella tai toiminnan harjoittamispaikalla on usein rajoitettua, minkä vuoksi momentissa säädettäisiin viranomaisen oikeudesta liikkua rajoituksista huolimatta tarvittaessa myös siellä.

Kulkemisella tarkoitettaisiin liikkumista jalan ja ajoneuvoilla kuten esimerkiksi autolla ja veneellä. Kulkemisen lisäksi oikeus kattaisi myös pysäköinnin alueella tehtävien hoidon edellyttämällä tavalla. Ympäristöseurannassa käytetään erilaisia mittauslaitteita ja -välineitä sekä eräissä tilanteissa myös koneita, joita voidaan joutua kuljettamaan autolla tai muulla moottori-ajoneuvolla tai moottoroidulla kalustolla kuten esimerkiksi traktorilla ja muulla ajoneuvolla taikka vesikulkuneuvolla kuten veneellä tai muulla aluksella. Kuljettamiseen saatetaan tarvita esimerkiksi perävaunua tai traileria. Viranomaisella olisi oikeus kuljettaa paikalle tarvittavaan toimeen liittyvät mittalaitteet ja muut välineet, joita voivat olla esimerkiksi kairauksessa tarvittava työkone.

Pykälän 3 momentin perusteella vesienhoidon ja merenhoidon tehtäviä hoitavalla viranomaisella voi olla sopimuksia muiden kuin viranomaisten kanssa nykykäytäntöä vastaavasti. Pykälässä tarkoitetut oikeudet ulotettaisiin koskemaan myös näitä ympäristöseurannan tehtäviä hoitavia tahoja. Tehtäviä hoitavat tahot ovat tyypillisesti yritysten työntekijöitä. Lisäksi momentti sisältäisi tiedon siitä, että tällaiseen henkilöön sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevaa sääntelyä. Informatiivinen viittaus vahingonkorvauslakiin olisi tarpeen selvyuden vuoksi.

Pykälän 4 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan ympäristöseurannasta olisi tarvittaessa ilmoitettava etukäteen alueen omistajalle tai haltijalle. Tämä voisi tapahtua sopivalla menetelmällä, kuten esimerkiksi tiedossa oleville omistajille lähetettävällä kirjeellä tai hallintolain (434/2003) 62 §:n (muutos 432/2019, voimaan 1.1.2020) mukaisena yleistiedoksiantona alueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä taikka muulla toimen laadun ja laajuuden mukaisella sopivalla tavalla. Pykälän 4 momentin toisen virkkeen perusteella tehtävä olisi suoritettava niin, että siitä aiheutuisi mahdollisimman vähän haittaa alueen omistajalle tai haltijalle taikka alueen käytölle. Tämä säännös vastaisi lähinnä vesilain 18 luvun 7 §:n 2 momentin ensimmäistä virkettä. Lisäksi säädettäisiin, että tehtävää hoitava voisi sopia alueen omistajan tai haltijan kanssa tehtävän suorittamisen yksityiskohdista kuten aikataulusta, järjestelyistä ja tehtävään liittyvistä muista käytännön seikoista. Sopimuksessa voidaan huomioida alueen omistajan tai haltijan taikka alueen käyttöön liittyvät seikat siten, että mahdollinen häiriö jäisi mahdollisimman vähäiseksi.

Pykälän 5 momenttiin sisältyisi informatiivinen viittaus vesilain 18 luvun 7 §:ään, jossa säädetään tutkimusluvasta. Vesilakiin perustuen lupaa voi hakea muun muassa pohjavesivarojen selvittämiseksi.

### **1.3 Uusi asetuksenantovaltuus**

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 14 §:ään ehdotetaan lisättävän uusi 4 momentti. Pykälä 14 sisältää vesienhoitosuunnitelman valmistelun yhteistyötä koskevat keskeiset säännökset. Ehdotettu lisäys on tekninen, koska voimassaolevaa lakia tarkentavat säännökset sisältyvät vesienhoitoalueista annettuun valtioneuvoston asetukseen (1303/2004). Asetuksella säädetään yhteistyötä koskevia tarkempia säännöksiä muun muassa 3—4 §:ssä yhteistyöryhmän kokoonpanon ja tehtävien osalta ja 5 §:ssä ohjausryhmän ja sen yhteensovittamistehtävän osalta.

Perustuslain 80 § edellyttää, että laissa ovat perussäännökset yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista sekä täsmälliset ja tarkkarajaiset asetuksenantovaltuudet. Tästä syystä on perusteltua lisätä lakiin ehdotettu valtuussäännös.

## **2 Esityksen vaikutukset**

Ehdotetulla 25 §:n 3 momentin muutoksella kansallinen lainsäädäntö saatettaisiin paremmin sopusointuun vesipuidedirektiivin kanssa. Muutoksen perusteella vesienhoitosuunnitelmassa voitaisiin tarvittaessa pidentää 21 §:ssä asetettuja määräaikoja luonnonolosuhteiden perusteella kahden vesienhoitosuunnitelmakauden jälkeen. Muutoksella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia vesienhoidon kolmannen kauden suunnitteluun.

Ehdotetulla uudella 28 a §:llä ei arvioida olevan käytännön vaikutuksia. Vesien- ja merenhoidon tehtäviä on hoidettu Suomessa pitkään ja suunnitelmallisesti, ja tähän kokonaisuuteen kuuluu olennaisena tekijänä ympäristöseuranta eli muun muassa tutkimusten tekeminen sekä mittaus-ten, näytteiden ja muiden seuranta- ja ympäristötietojen kerääminen. Ehdotettu säännös ei lisää hallinnollista taakkaa nykyiseen käytäntöön verrattuna. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on myös useiden muiden ympäristölakien mukaiset viranomaisten toimivaltuudet muun muassa tarkkailuun.

Ehdotetun 28 a §:n oikeuksien ulottaminen sopimuskumppaniin ja tämän työntekijöihin ei vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai hyvän hallinnon vaatimuksia. Näiden teknis-hallinnollisten rutiiniluonteisten ympäristöseurannan tuloksia käytetään vesienhoidon ja merenhoidon viranomaisten toiminnassa kuten nykyisinkin. Ehdotettu 28 a §:n sääntely mahdollistaa nykyisen käytännön mukaisen sopimisen jatkumisen. Alueen omistajan tai haltijan tiedonsaanti pyritään turvaamaan. Tehtäviä suorittavan tahon ja alueen omistajan tai haltijan olisi mahdollista jatkossakin sopia tehtävien käytännön toteutuksesta.

Ehdotetulla 14 §:n uudella momentilla ei arvioida olevan vaikutuksia. Perustuslain 80 §:n edellyttämä muutos olisi luonteeltaan tekninen täydennys.

## **3 Asian valmistelu**

Hallituksen esitys on valmisteltu ympäristöministeriössä. Lainsäädäntöhankkeen tiedot Hankeikkunassa <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM016:00/2019> .

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausuntokierroksella Lausuntopalvelu.fi -palvelussa [*täydentyy*]. Esitysluonnoksesta pyydettiin lausuntoa [*täydentyy*]. Esitysluonnoksesta saivat antaa lausunnon muutkin kuin lausuntopyyntöön jakelussa nimenomaan mainitut. Esitysluonnoksesta saatiin lausunnot... [*täydentyy*].

Lausunnoista on laadittu [*täydentyy*].

## **4 Voimaantulo**

Lain ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

## **5 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys**

Vesien- ja merenhoidon lakisääteisten tehtävien hoito edellyttää pinta- ja pohjavesiä sekä merivesiä koskevien ympäristötietojen keräämistä. Tietoja tarvitaan muun muassa vesien tilan mahdollisten muutosten selvittämiseksi ja vesienhoitosuunnitelmien ja toimenpideohjelmien laatimiseksi kuten edellä on selostettu. Samoin pohjavesialueen määrittämisen ja luokituksen tehtävät edellyttävät selvityksiä ja tarkistuksia sekä mittauksia ja tarkastuksia.

Näissä kaikissa pinta-, pohja- ja merivesiä koskevissa ympäristötiedonkeruun tehtävissä on kyse rutiiniluontoisista ja välitöntä perusoikeuskytkentää vailla olevista julkisia hallintotehtäviä tukevista toimista. Tehtävät ovat ympäristötiedon oikeellisuuteen ja ajantasaisuuteen liittyviä tutkimuksia ja näytteenottoa. Tiedonkeruu on luonteeltaan teknis-hallinnollista.

Ehdotetun 28 a §:n mukaisten tutkimusten ja selvitysten tekeminen ja seurantatietojen kerääminen on pienimuotoista ja tilapäistä sekä lyhytkestoista toimintaa. Seurantatietojen käyttö vesienhoidon ja merenhoidon suunnittelussa osaltaan edistää perustuslain 20 §:n ympäristövastuun toteutumista. Ehdotetun 28 a §:n sisältö ja toimien laatu ja kesto huomioon ottaen ympäristöseurannasta ei aiheudu perustuslain 15 §:ssä tarkoitettua vaikutusta alueen omistajan tai haltijan asemaan. Ehdotetut tiedonkeruun tehtävät alueella ovat siten sopusoinnussa perustuslain 15 §:n 1 momentin kanssa.

Perustuslain 20 §:n ympäristöä koskeva perusoikeussääntely jakautuu ympäristöön kohdistuvaan vastuuseen ja julkisen vallan ympäristöön kohdistuvaan velvollisuuteen. Perustuslain 20 §:n 2 momentin on katsottu merkitsevän perustuslaillista toimeksiantoa ympäristölainsäädännön kehittämiseksi siten, että ihmisten vaikutusmahdollisuuksia omaa elinympäristöönsä koskemaan päätöksentekoon laajennetaan (HE 309/1993 vp, s. 67/I, PeVL 38/1998 vp, s. 2/I). Vesien- ja merenhoidon lakisääteisten tehtävien hoitamisella pyritään vesiensuojelun korkeaan tasoon ja siten osaltaan myös perustuslain 20 §:n toteuttamiseen. Keskeistä vesien- ja merenhoidon suunnittelujärjestelmissä on seurantatietojen pohjalta tehtävä seuraavan hoitokauden tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavien toimenpiteiden suunnittelu. Ympäristötietojen oikeellisuus ja ajantasaisuus on olennainen lähtökohta suunnittelulle, joten ehdotus on sopusoinnussa ympäristöperusoikeuden kanssa.

Perustuslain 21 §:n 2 momentti sisältää vaatimuksen hyvän hallinnon takeiden turvaamisesta lailla. Ehdotuksen 28 a §:ään sisältyy alueen omistajan tai haltijan tiedonsaantia ja asemaa turvaavaa sääntelyä tiedottamisesta ja ympäristöseurannan aikataulun ja käytännön järjestelyjen sopimisesta. Myös vaatimus mahdollisimman vähäisen haitan aiheuttamisesta turvaa osaltaan omistajan ja haltijan asemaa. Hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistamisen vuoksi ehdotukseen on sisällytetty virkavastuuta koskeva säännös, jota perustuslakivaliokunta on edellyttänyt ulkoistamistilanteissa (PeVL 33/2004 vp s. 7/II ja PeVL 46/2002 vp s. 10).

Ehdotettu asetuksenantovaltuus 14 §:ssä on tarkkarajainen ja täsmällinen. Ehdotettu valtuus täyttää siten perustuslain 80 §:n vaatimukset.

Edellä esitetyn perusteella ehdotus laiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:



## Laki

### vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
muutetaan vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 25 §:n 3 momentti, sekä  
lisätään 14 §:ään uusi 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1593/2009 ja uusi 28 a § seuraavasti:

14 §

#### *Yhteistyö vesienhoitosuunnitelman valmistelussa*

---

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä yhteistyöryhmän ja ohjausryhmän kokoonpanoista, toimikausista ja tehtävistä.

25 §

#### *Tavoitteiden saavuttaminen vaiheittain*

---

Määräaika voidaan pidentää yhteensä enintään kahdella vesienhoitosuunnitelmakaudella ja luonnonolosuhteiden vuoksi myös tämän jälkeen.

28 a §

#### *Ympäristöseurannan suorittaminen*

Vesienhoidon ja merenhoidon tehtäviä hoitavalla viranomaisella ja tämän määräämällä virkamiehellä sekä virkamiestä avustavalla henkilöllä on oikeus tässä laissa tarkoitetun ympäristöseurannan suorittamista varten:

- 1) tehdä tarkastuksia ja tutkimuksia;
- 2) tehdä mittauksia ja ottaa näytteitä;
- 3) tallentaa ääntä ja kuvaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä suorittavalla on oikeus kulkea toisen alueella. Vesienhoidon ja merenhoidon tehtäviä hoitava viranomainen voi tehdä sopimuksen muun kuin viranomaisen kanssa 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta. Tehtävää hoitavaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan kyseisiä tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Ympäristöseurannasta on tarvittaessa ilmoitettava etukäteen alueen omistajalle tai haltijalle. Tehtävä on suoritettava niin, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa alueen omistajalle tai haltijalle taikka alueen käytölle. Tehtävää hoitava voi sopia alueen omistajan tai haltijan kanssa tehtävän suorittamisen yksityiskohdista kuten aikataulusta, järjestelyistä ja tehtävään liittyvistä muista käytännön seikoista.

Vesilain 18 luvun 7 §:ssä säädetään myös pohjavesivarojen selvittämiseksi haettavasta tutkimusluvasta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä \_\_\_\_\_ kuuta 2 \_\_\_\_\_.

## **Laki**

### **vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 25 §:n 3 momentti, sekä  
*lisätään* lakiin 14 §:ään uusi 4 momentti sellaisena kuin se on laissa 1593/2009 ja uusi 28 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki*

*Ehdotus*

14 §

14 §

*Yhteistyö vesienhoitosuunnitelman valmistelussa*

*Yhteistyö vesienhoitosuunnitelman valmistelussa*

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten on järjestettävä vesienhoitosuunnitelman valmistelun eri vaiheissa riittävä yhteistyö ja vuorovaikutus toimialueensa eri viranomaisien ja muiden tahojen kanssa. Tätä varten tulee olla vähintään yksi yhteistyöryhmä. Yhteistyöryhmiä voidaan perustaa myös vesistöalueittain.

Vesienhoitosuunnitelman yhteensovittamista varten vesienhoitoalueella on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten edustajista sekä maa- ja metsätalousministeriön nimeämästä kalatalouden edustajasta muodostuva ohjausryhmä. Ohjausryhmän toiminnasta vastaa yhteensovittava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Ohjausryhmän kokoonpanosta määrää ympäristöministeriö.

Yhteensovittamisesta ja valmisteluasiakirjojen tiedoksi saattamisesta kansainvälisellä vesienhoitoalueella voidaan antaa määräyksiä Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa.

---

*Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä yhteistyöryhmän ja ohjausryhmän kokoonpanoista, toimikausista ja tehtävistä.*

25 §

25 §

### *Tavoitteiden saavuttaminen vaiheittain*

Vesienhoitosuunnitelmassa voidaan pidentää 21 §:ssä asetettuja määräaikoja, jos ympäristötavoitteiden saavuttaminen on mahdollista ainoastaan vaiheittain.

Edellytyksenä määräajan pidentämiselle on, että:

- 1) vesimuodostuman tilan parantaminen vesienhoitosuunnitelmakauden aikana on teknisesti tai taloudellisesti kohtuutonta tai luonnonolosuhteiden vuoksi ylivoimaista; ja
- 2) vesimuodostuman tila ei edelleen huone.

Määräaikaa voidaan pidentää yhteensä enintään kahdella vesienhoitosuunnitelma-kaudella.

### *Tavoitteiden saavuttaminen vaiheittain*

-----  
Määräaikaa voidaan pidentää yhteensä enintään kahdella vesienhoitosuunnitelma-kaudella ja luonnonolosuhteiden vuoksi myös tämän jälkeen.

28 a §

### ***Ympäristöseurannan suorittaminen***

*Vesienhoidon ja merenhoidon tehtäviä hoitavalla viranomaisella ja tämän määrämällä virkamiehellä sekä virkamiestä avustavalla henkilöllä on oikeus tässä laissa tarkoitetun ympäristöseurannan suorittamista varten:*

- 1) tehdä tarkastuksia ja tutkimuksia;
- 2) tehdä mittauksia ja ottaa näytteitä;
- 3) tallentaa ääntä ja kuvaa.

*Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä suorittavalla on oikeus kulkea toisen alueella.*

*Vesienhoidon ja merenhoidon tehtäviä hoitava viranomainen voi tehdä sopimuksen muun kuin viranomaisen kanssa 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta. Tehtävää hoitavaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan kyseisiä tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).*

*Ympäristöseurannasta on tarvittaessa ilmoitettava etukäteen alueen omistajalle tai haltijalle. Tehtävä on suoritettava niin, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa alueen omistajalle tai haltijalle taikka alueen käytölle. Tehtävää hoitava voi sopia alueen*

*omistajan tai haltijan kanssa tehtävän suorittamisen yksityiskohdista kuten aikataulusta, järjestelyistä ja tehtävään liittyvistä muista käytännön seikoista.*

*Vesilain 18 luvun 7 §:ssä säädetään myös pohjavesivarojen selvittämiseksi haettavasta tutkimusluvasta.*

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä \_\_\_\_\_  
kuuta \_\_\_\_\_  
2 .